

วิชาการวรรณกรรมแบบเรียนภาษาไทย

THG4113

หัวข้อ **แบบเรียนภาษาไทยในอดีต**

จินตตามณีฉบับแผ่นดินพระเจ้าบรมโกศหรือฉบับพระเจ้าบรมโกศ

จินตตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ

จินตตามณีฉบับนี้เป็นฉบับที่ นายขจร สุขพานิช ได้นำสำเนา
ต้นฉบับที่ได้คัดมาจากต้นฉบับสมุดข่อยที่เก็บรักษาไว้ที่
Royal Asiatic Society กรุงลอนดอนมามอบให้กับกรม
ศิลปากรเพื่อจัดพิมพ์ โดยให้คงรักษาอักขรวิธีตามต้นฉบับ
เดิมที่ได้มา

การใช้ชื่อว่า “จินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ” ไม่ใช่เป็นฉบับที่สมเด็จพระเจ้าบรมโกศทรงพระราชนิพนธ์ ดังที่นิยะดา เหล่าสุนทร (2552, น. 71) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า “...การที่เรียกว่าจินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศนั้นไม่น่าถูกต้อง หากแต่เป็นการคัดลอกในสมัยนี้เท่านั้น...” สอดคล้องกับที่ ธวัช ปุณโณทก (2556, น. 59) กล่าวไว้ว่า “มีนักปราชญ์ได้เรียบเรียงแบบเรียนขึ้นมาอีกเล่มหนึ่งใน พ.ศ. 2275 (สมัยสมเด็จพระบรมโกศ) ชื่อหนังสือว่า ‘จินตามณี’ เช่นเดียวกัน...”

จินตภาพฉบับพระเจ้าบรมโกศจึงไม่มีทั้งชื่อผู้แต่ง
ไม่ได้ระบุจุดประสงค์ในการแต่ง
การเรียบเรียงก็ไม่มีบทไหว้ครู และยังเขียนเป็น
ความเรียงอธิบาย เนื้อหาต่างกับเรื่องอื่นที่ส่วนใหญ่
อธิบายเป็นร้อยกรอง

เนื้อหาและการเรียบเรียง
จินตตามณีฉบับพระเจ้า
บรมโกศ

ใครบอกได้บ้างว่ามีเนื้อหาแบ่งเป็นอะไรบ้าง

เนื้อหาในจินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ

มีหัวข้อเกี่ยวกับอักษรวิธีไทยตลอดทั้งเล่ม ได้แก่

การผัน
วรรณยุกต์ (ผัน
ครบทั้ง 4 รูป)

การอ่านออกเสียง
พยัญชนะทั้ง 44 ตัว

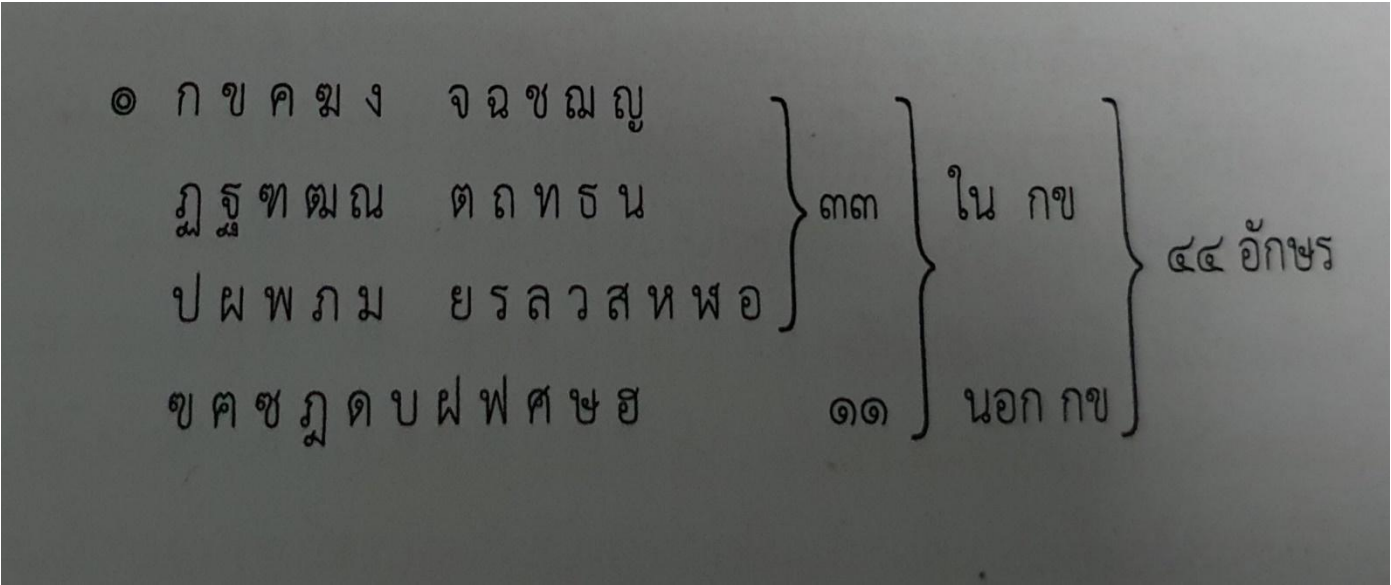
การผันวรรณยุกต์ให้ครบ
ทั้ง 5 เสียงโดยใช้อักษร
คู่-อักษรเดี่ยว และใช้
“ห” นำ

อักษรหัน
อักษรควบ
คำเป็นคำตาย

วิธีอ่านและวิธีใช้
เครื่องหมายต่าง ๆ

การอ่านคำพ้องรูป

ตัวอย่างเนื้อหาและการเรียบเรียงในจินตตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ

พยัญชนะ 44 ตัว

พยัญชนะ ใน กข 33 ตัว

พยัญชนะที่ปรากฏในภาษาบาลี

พยัญชนะ นอก กข 11 ตัว

พยัญชนะที่ไม่ปรากฏในภาษาบาลี

ผู้แต่งใช้วิธีการอธิบายให้รายละเอียดอย่างชัดเจนต่อเนื่องกันไปทุก ๆ หัวข้อ
เมื่ออธิบายรายละเอียดแล้ว จึงนำโคลงที่เป็นการอธิบายรูปวรรณยุกต์และวิธีการ
ผันวรรณยุกต์มาใส่ไว้

อักษรเบื้องต้นหาเอกหาโทบทมีได้	คือ	กา	๑
อักษรคำบสองมีไม้เอกชื่อตรงรูปค่อนทางโค	คือ	ก่า	๒
อักษรคำบสามมีไม้โทตรงรูปขอ	คือ	ก้า	๓
อักษรคำบสี่มีไม้ตรีตรงรูปเลขเจ็ด	คือ	ก๊า	๔
อักษรคำบห้ามีไม้จัตวาตรงรูปตีนกา	คือ	ก๋า	๕
อันว่าลักษณะแห่งอักษรกลางเบามือห้าประการดงนี้แล			

อักษรตัวต้นนั้น	คำตรง	คือ	กา	๑
สองจึงมีเอกลง	อย่างค่อน	คือ	ก่า	๒
สามลงไม้โทสังข	ถานเหลล ขอนา	คือ	ก้า	๓
สี่ลักษณะไม้ตรีล้วน	อยู่ใส่จักแสดง			
เลขเจ็ดคือรูปไม้	ตรีหมาย	คือ	ก๊า	๔
ห้าจัตวาภาปลาย		คือ	ก๋า	๕
อักษรกลางเบาบาย	เป็นห้า คำนา ๆ ๆ			
นักปราชจรรู้เค้า	อักษรไทย ดงนี้			

คำอธิบายเกี่ยวกับรูปวรรณยุกต์ของอักษรกลาง

โคลงอธิบายรูปวรรณยุกต์และวิธีการผันวรรณยุกต์อักษร
กลาง

การอธิบายวิธีการผันวรรณยุกต์ให้ครบ 5 เสียงได้อย่างละเอียด โดยกล่าวว่า อักษรกลางสามารถผันวรรณยุกต์เป็น 5 เสียงได้ตามปกติ แต่อักษรสูงและอักษรต่ำต้องนำมารวมกันจึงจะได้ครบ 5 เสียง และต้องรู้จักอักษรคู่-อักษรเดี่ยวเพื่อให้ทราบด้วยว่า อักษรเดี่ยวต้องใช้ “ห” นำ จึงจะผันได้ครบ 5 เสียง ดังนี้

เพนเหล่านี้เป็นต้นคำตัน ที่สกดไม้เอกดงรูปค่อนหางโคนนั้นก็ดี ที่สกดไม้โทดงรูปขอนั้นก็ดี ที่สกดไม้ตรีดงรูปเลขเจ็ดนั้นก็ดีอยู่ในคำกลาง ที่สกดไม้จัตวาดงรูปของครดงรูปตีนกานั้นเป็นคำปลาย อหนึ่งจะแนะไว้ให้แจ้ง ด้วยอักษรเสียงกลางตวเบาบมีก้อง ๙ ตวเหล่านี้เดียนั้นมีไม้ตรีจัตวาคัวอ่านเพน ๕ คำ แต่เหล่านี้ด้วยเหตุดงนี้อักษรสูงกับอักษรต่ำสองเหล่านี้ เสียงเข้าหากันได้สิ้นเพนเสียงไม้ตรีเพนเสียงไม้จัตวาอยู่เอง เพนคู่กันเพน ๙ คู่แกมหอ ๑๐ คู่ เพน ๑๙ คู่ด้วยกัน อักษรสูงซ้ำกันอยู่ ๔ ตวอักษรตัวซ้ำกันอยู่ ๗ ตวเหล่านี้ละ ๓ คำ ๓ คำ เพน ๖ คำซ้ำกันอยู่ คำหนึ่ง เอาแต่ ๕ คำดงนี้สิ้นคือ ค ข ช ฅ ฅ ข อักษรกลางเบาเหล่านี้หนึ่งนี้ หากู้ที่จเพนเพื่อนเสียง ออกไปย ๕ คำบหมี่ได้เลอย จึงมีไม้ตรีไม้จัตวาให้เพน ๕ คำบ้างดงนี้ ก ก๋ กั กี้ กั ถึงเพียงนี้

การอธิบายเนื้อหาบางหัวข้อโดยการเปรียบเทียบ เพื่อความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

อุปสรรคอักษรทงสามเหล่า เมื่อมีแต่ไม้เอกไม้โทเป็นเหล่าล
สามคำสามคำเหมือนบุรุษเก่าคนมีกำลังเท่ากันทงเก่าคน เดินไปด้วย
กัน ครั้นวิวาษแก่กันข้างหนึ่งแต่สามคน ข้างหนึ่งวิ่งเข้าช่วยกันเพนทก
คน เหล่าคน ๓ คนนั้นจสู้ทกคนนั้นได้แลเหตุ คือ ก-ก-ก สี่เพนแต่สาม
คือ ข ขุ ค คุ คขุ คค คค ข ขุ ขุ ค คุ คค สองเหล่านี้
เหมือนบุรุษทก เหล่าอักษรเสียงสูง ๑๑ ตววเหล่าอักษรกลางก้องต่ำ
๒๔ ตววอันมีแต่ไม้เอกไม้โท แลเสียงวิ่งเข้าหากันเพนเสียงไม้ตรีเพนเสียง
ไม้จัตวาอยู่เองนี้ เมื่อเขียนตามภาษาโลกย เสียงแล่นเข้าช่วยกันสิ้นเป็น
ห้าคำสิ้นทุกคู่ทงสืบเก่าคู่กล่าวไว้ แต่ต้นนั้นที่คำซ้ำกันอยู่นั้นยกออกไว้
ก่อน เอาแต่ห้าคำสิ้นทุกคู่มี เคา เขา เข้า เค้า เขา เพนต้นเหมือน
คนทกคนนั้นแล อักษรกลางเบาบมีก้อง ๙ ตววเหล่าเดียวนี้ เหมือน
บุรุษแต่สามคน คือ ก-ก-ก แต่ว่ามีความรู้มากกว่าทกคนนั้นแล้วคือ
เพ่อมไม้ตรีไม้จัตวาเข้าอีกสองคำมี เกา เก่า แก้า เก้า เก้า เพนเหมือน
คนสามคนนั้น เหตุว่ามีความรู้มากจึงจะสู้คนทงทกคนนั้นได้แล ไม้จัตวา

เปรียบเทียบเรื่อง
การผันวรรณยุกต์ทั้ง
5 เสียงของอักษร 3
หมู่ ว่าเหมือนกลุ่ม
คนที่มีกำลังและ
จำนวนไม่เท่ากัน

ในจินตตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศเน้นวิธีอ่านให้ถูกต้อง

อ่านอักษรหัน

อ่านเครื่องหมาย

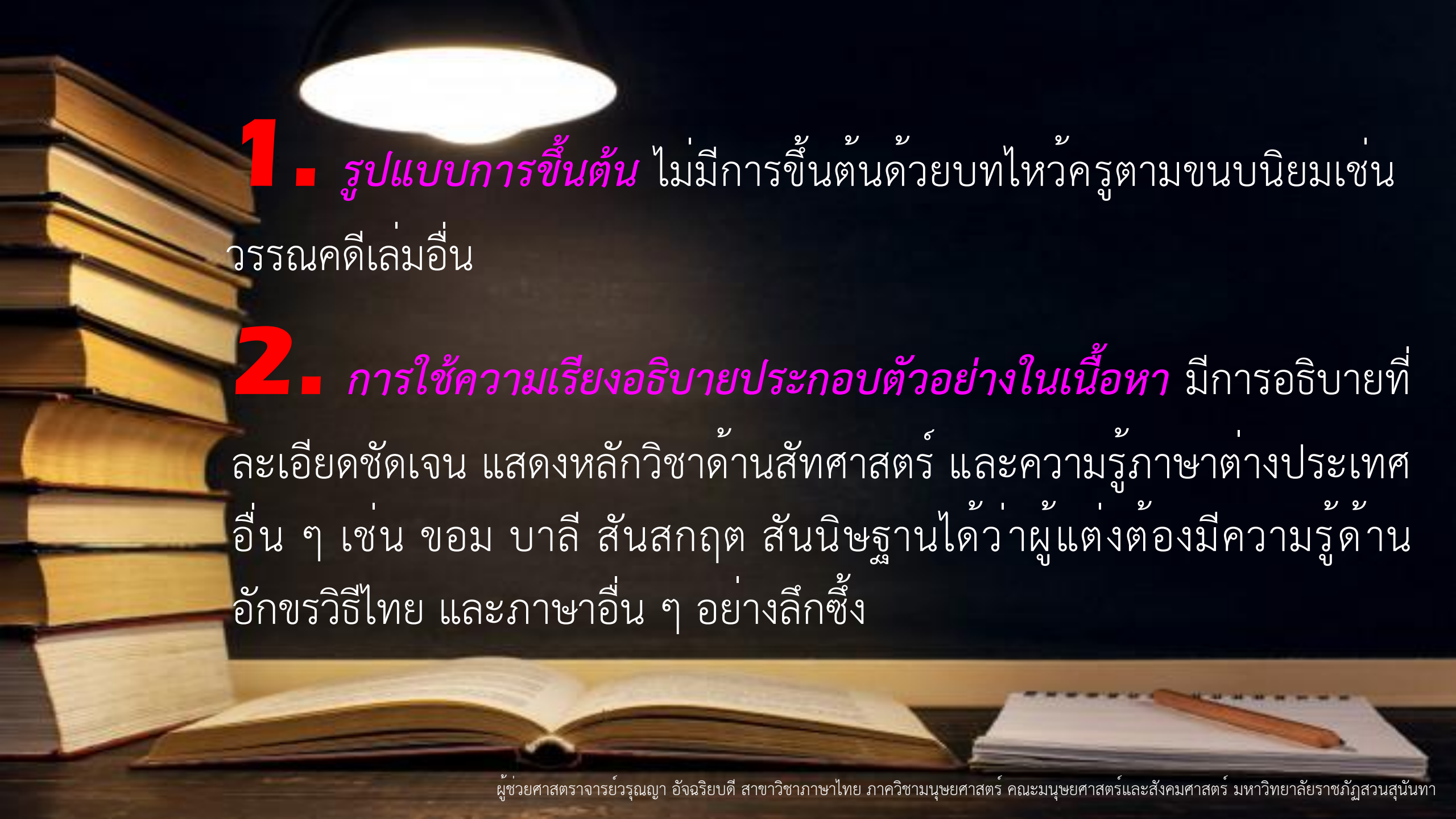
อ่านคำพ้อง

บอกที่มาของภาษา เพื่ออธิบายวิธีอ่าน

คำบางคำ

ข้อสังเกตและแนวคิด
ในแบบเรียนจีนตามถิ่น
ฉบับพระเจ้าบรมโกศ

1. รูปแบบการขั้นต้น ไม่มีการขั้นต้นด้วยบทไหว้ครูตามขนบนิยมเช่น
วรรณคดีเล่มอื่น

2. การใช้ความเรียงอธิบายประกอบตัวอย่างในเนื้อหา มีการอธิบายที่
ละเอียดชัดเจน แสดงหลักวิชาด้านสัตศาสตร์ และความรู้ภาษาต่างประเทศ
อื่น ๆ เช่น ขอม บาลี สันสกฤต สันนิษฐานได้ว่าผู้แต่งต้องมีความรู้ด้าน
อักษรวิธืไทย และภาษาอื่น ๆ อย่างลึกซึ้ง

3. การใช้วรรณยุกต์ อธิบายเรื่องการผันวรรณยุกต์ครบทั้ง 5 เสียงอย่างละเอียด ทั้งยังอธิบายได้ชัดเจนว่าอักษรกลางใช้ไม้ตรีไม้จัตวามาช่วยทำให้ผันวรรณยุกต์ได้ครบ ส่วนอักษรสูงและอักษรต่ำคู่ ต้องผันรวมกันจึงจะครบ 5 เสียง

ที่น่าสังเกตคือตัวอย่างคำที่ใช้วรรณยุกต์ตรีและจัตวาในจินตามณีฉบับนี้เห็นว่ามีคำใช้ยังไม่มากนัก มักเป็นคำอุทานเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงซาหรับเป็นส่วนใหญ่ คำภาษาอื่นที่มี สังเกตได้ว่ามาจากภาษาจีน (ใครหาเจอบ้างว่าข้อความไหนในจินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ)

คำอุทานและเสียงขานรับที่มีที่มาจากภาษาจีน

ได้ในภาษาไทยเจอเจออยู่ทุกวันดังนี้คือ เรียกกันว่า กรุ่นกรุ่น นกกระเรียนร้องแกร์ นกเค้ากู่ร้องกู่กู่ จับต้นไม้กรวยใบไม้โกร๋น เอ้อ นกบินปรือไปแล้ว เสียงปีกดังงปรือ จับอยู่ปเดียว โอ้เปล่าแล้ว เอ้โห้อ้ว ดูตุ๋ร้องอ้าย ตีกลองดังโจ่ง ย่อมว่ากันว่าอ้าวอ้อ อ่าอ้า อ้ออ้อ เดินปะกันย่อมว่า อยู่จ๊กกะเหลนเจียวสี่ อันไทมัวเปนสี่เท่าย่อมว่าสมย์กรัยชื่อจีนก็จีจั้ง จีนกั้ง แสออง กั้นั้นกั้นี้ ช้างร้องแปรัน เปดฝี่ร้องเกรี้ยวเกรี้ยว ฟานร้องปิบป้อ ยอมเอามือชี้หน้า ยวะกั้นว่ากุกุกู โอ้ยหน้า อ้อยบันเอ้าวโอย ดงนี้แน่ะไว้แต่พียงเหนไม้ตรีได้ในภาษาไทย ทุกวันนี้ คือยวะ

4. การนำเนื้อหาจากจินตตามณีฉบับพระโหราธิบดี แต่เสริมด้วยการอธิบายตามหัวข้อต่าง ๆ เช่น การกล่าวถึงรูปวรรณยุกต์ การกล่าวถึงลักษณะประจำอักษร ซึ่งแบบเรียนฉบับนี้มี 21 ตัว

คำอธิบายโคลงสี่สุภาพในฉบับพระโหราธิบดีก็ใช้ไม้เอกไม้โทว่า “จันทรมณฑลสุริยมณฑล” แทนคำที่กำกับไม้เอกและคำที่กำกับไม้โท เช่นเดียวกับคำอธิบายในฉบับพระเจ้าบรมโกศ

พ้ออักษรต่ำ ขึ้นบมีได้อักษรตัวนั้น เปนละหุด้วย คือเบา อักษรไทยฟังไชย
ประวิสัยชะนี้ จึงจะชอบไม้เอกเปนครุสูงชื่อสุริยมณฑล ใส่ที่อักษรตัวใด
ออกอักษรตัวนั้นเปนละหุด้วยคือเบากว่าเสียงไม้โท ไม้โทเปนครุต่ำชื่อ
จันทรมณฑล สมุดิเรียกว่าไม้ห้วนก ผู้รู้บาฬีเรียกว่าเสียงปักชรีใส่ที่อักษร
ตัวใดเปนครุด้วย คือหนักกว่าเสียงเอกแลตัวเปล่า ไม้ตรี + ไม้จัตวาก็ว่า

A colorful illustration of a diverse group of children in a classroom. There are boys and girls of various ethnicities, some sitting at desks and others standing. They are all smiling and appear to be engaged in a learning activity. The background is a soft, light blue and green gradient.

5. เนื้อหาแต่ละช่วง

สมัยนั้นได้

เสนอให้แนวคิดบางประการอันเป็นการสะท้อนภาพสังคม

ความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ยังคงมีเช่นเดียวกับสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดังได้มีการกล่าวถึงความไพเราะในการสวดมหาชาติและกล่าวไว้ชัดเจนว่าการสวดการเขียนมหาชาติคำหลวงได้ถือเป็นบุญอย่างยิ่ง

ความนิยมในการแต่งคำประพันธ์ยังคงมีอยู่ ความนิยมในด้านการกวีในยุคนี้ก็ไม่น้อยไปกว่ายุคของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

คำถามชวนคิดเก็บคะแนน (10 คะแนน)

- 1. นักศึกษาคิดว่าเนื้อหาในจินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศเหมาะสมที่จะเป็นแบบเรียนสำหรับเด็กหรือไม่ เพราะเหตุใด**
- 2. จงเปรียบเทียบเนื้อหาระหว่างแบบเรียนจินตามณีฉบับพระโหราธิบดีกับจินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ**